

Uchwała nr 11/XLII
Naczelnego Sądu Harcerskiego ZHP
z dnia 19 lipca 2023 r.
w sprawie wykładni § 43 ust. 2 pkt 5 i 6 Statutu ZHP
(wygaśnięcie mandatu we władzach ZHP)

1. Wygaśnięcie mandatu członka władzy kolegialnej w wyniku skazania prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe albo zmiany sytuacji życiowej, prowadzącej do kolizji takich jak zawarcie związku małżeńskiego, zaistnienie wspólnego pożycia, stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości służbowej pomiędzy członkami władz wyszczególnionymi w Statucie ZHP, stwierdza w drodze uchwały dana władza, działając z urzędu lub na wniosek.
2. Uchwała o której mowa w pkt. 1 lub fakt braku podjęcia uchwały w tej sprawie podlega nadzorowi władzy wyższego stopnia.
3. Wygaśnięcie mandatu komendanta hufca lub komendanta chorągwi w wyniku skazania prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe albo zmiany sytuacji życiowej, prowadzącej do kolizji takich jak zawarcie związku małżeńskiego, zaistnienie wspólnego pożycia, stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości służbowej pomiędzy członkami władz wyszczególnionymi w Statucie ZHP, stwierdza w drodze decyzji odpowiednio komendant chorągwi lub Naczelnik ZHP, działając z urzędu lub na wniosek.
4. Decyzja o której mowa w pkt 3 lub fakt braku podjęcia decyzji podlega nadzorowi odpowiednio Naczelnika ZHP lub Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP.
5. Uchwała wchodzi w życie z dniem 20 lipca 2023 r.

Przewodniczący
Naczelnego Sądu Harcerskiego ZHP

(-) hm. Tomasz Rawski

Uzasadnienie

Niniejsza wykładnia Statutu ZHP jest wykładnią rozszerzającą, ponieważ Statut ZHP nie zawiera norm, które dałoby się zastosować wprost. Jednocześnie Statut ZHP nie daje żadnej z władz uprawnień, do rozstrzygnięcia przedmiotowej kwestii z poziomu instrukcji organizacyjnej, zatem wydanie wykładni jest konieczne.

Statut nakłada na członków ZHP, w szczególności na instruktorów, obowiązki w zakresie przestrzegania postanowień Statutu ZHP:

- w § 20 ust. 1 pkt 2 jest sformułowany obowiązek dla wszystkich członków ZHP;
- w § 47 ust. 1 jest sformułowany obowiązek dla władz ZHP w zakresie podejmowania uchwał i decyzji (określający jako nieważne uchwały i decyzje, które są sprzeczne m.in. ze Statutem ZHP).

Z drugiej strony w § 37 ust. 2 Statut ZHP określone są ograniczenia w zakresie dysponowania biernym prawem wyborczym a w ust. 3 zakazy łączenia określonych funkcji.

Z oczywistych względów przepisy te obowiązują nie tylko w chwili wyboru ale w całym okresie pełnienia mandatu we władzach. Dlatego w § 37 ust. 4 Statutu ZHP wskazano, że w przypadku zajścia kolizji, wygasa mandat dotychczasowo pełnionej funkcji z chwilą wyboru na nową funkcję, której pełnienie powoduje konflikt, a ponadto zgodnie z § 43 ust. 2 pkt 5 i 6 wygaśnięcie zachodzi także w przypadku powstania kolizji określonych w postanowieniach § 37 ust. 2 i 3.

Z powyższego należy wywieść, co następuje.

1. Nieujawiony konflikt, o którym mowa w § 37 ust. 2 oraz § 43 ust. 2 pkt 5 i 6 Statutu ZHP, powodujący że mandat we władzy ZHP wygasa, skutkuje wadą prawną podejmowanych przez tą władzę uchwał.
2. Władze ZHP zgodnie z § 47 ust. 1 powinny czuwać nad zgodnością ze Statutem podejmowanych przez nie uchwał. W myśl tej zasady, o ile zainteresowana osoba sama nie wyda stosownego oświadczenia, władza powinna odnieść się do posiadanych przez nią informacji nt. zaistniałych konfliktów i ewentualnie uznać wygaśnięcie mandatu.
3. Abstrahując od nieznamości Statutu ZHP, należy przyjąć, że nie ma możliwości nieświadomego pozostawania przez zainteresowaną osobę w konflikcie, o którym mowa w § 37 ust. 2 Statutu ZHP. Dlatego zatajenie zaistnienia przesłanek wygaśnięcia mandatu we władzach ZHP stanowi delikt dyscyplinarny.

4. Ponieważ członka władzy nie obowiązuje § 47 ust. 1 Statutu ZHP, przepis ten odnosi się do władzy jako całości, zatem wydanie przez tę władzę oświadczenia w formie uchwały w przedmiocie wygaśnięcia mandatu jej członka jest konieczne.
5. Ponieważ sama władza może z różnych przyczyn nie być zainteresowana weryfikacją faktów na temat jej członków, opisane w niniejszej uchwale procedury mogą być podejmowane również na wniosek osób trzecich, które potencjalnie mogą wejść w posiadanie informacji lub dokumentów potwierdzających zaistnienie konfliktu. Na taki wniosek dana władza powinna odpowiedzieć wydaniem uchwały lub pisemną odmową wydania uchwały.

Powyższe nie obejmuje władz jednoosobowych, które nie mogą być sędzią we własnej sprawie. Ponadto przez analogię do § 44 ust. 5 Statutu ZHP, skoro właściwa komenda, której członkiem jest komendant hufca lub komendant chorągwi nie mogą odwołać swojego przełożonego, to nie powinny także wiążąco wypowiadać się w sprawie wygaśnięcia jego mandatu, w związku z zaistnieniem okoliczności, o których mowa w § 43 ust. 2 pkt. 5 i 6 Statutu ZHP.

Zatem jest to obowiązek władzy wyższego stopnia, która w takim przypadku powinna stwierdzić wygaśnięcie mandatu w drodze decyzji, a następnie zgodnie z § 45 Statutu ZHP powołać organ tymczasowy i poinformować uprawnione władze o konieczności przeprowadzenia wyborów lub zwołania zjazdu nadzwyczajnego.

Uchwały i decyzje stwierdzające wygaśnięcie mandatu podlegają weryfikacji w trybie nadzoru przez władzę wyższego stopnia, zgodnie z § 45 ust. 1 i § 47 Statutu ZHP.

Za rozstrzygnięciami niniejszej uchwały przemawiają ponadto następujące fakty:

- zgodnie z § 44 ust. 1 i 4 Statutu ZHP władze kolegalne są uprawnione do odwołania członków ze swojego składu, z powodu m.in. prowadzenia działalności niezgodnej ze Statutem ZHP,
- zgodnie § 45 ust. 2 Statutu ZHP za działalność niezgodną ze Statutem komenda hufca lub komenda chorągwi może zostać zawieszona na okres do 6 miesięcy, co jest czasem wystarczającym na ewentualny ponowny wybór.

Zatem Statut ZHP wskazuje wprost procedury skutkujące ustaniem mandatu władzy lub mandatu członka władzy w związku z działalnością sprzeczną ze Statutem ZHP i daje do tego prawo odpowiednio samej władzy kolegalnej, której problem dotyczy lub władzy wykonawczej wyższego stopnia. W tym przypadku procedury te nie są jednak możliwe do zastosowania, ponieważ zgodnie z § 37 ust. 2 oraz § 43 ust. 2 pkt 5 i 6 Statutu ZHP do wygaśnięcia mandatu dochodzi z chwilą zajścia konfliktu, a uchwały i decyzje władz, o których mowa w niniejszej uchwale nie są formalnie odwołaniem lub zawieszeniem a stwierdzeniem wygaśnięcia mandatu.

Nie ulega wątpliwości, że chociażby okoliczności, o których mowa w § 37 ust. 2 pkt. 5 i 6 Statutu ZHP mogą być bardzo ocenne i wskazane byłoby pozostawić kwestię wygaśnięcia mandatu do rozstrzygnięcia sądowi harcerskiemu. Jednak przepis § 55 ust. 1 Statutu ZHP daje możliwość sądowi harcerskiemu hufca rozstrzygnięcia w sprawach odwoławczych i spomych dotyczących członkostwa instruktorów, jednak sprawy wygaśnięcia mandatu we władzach nie mieszczą się w kategorii spraw członkowskich.

Uchwała została podjęta zgodnie z § 56 ust. 1 Regulaminu Sądów Harcerskich, na wniosek Przewodniczącego ZHP.